

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Kaili Kallas
Brand Manual OÜ
kaili@thebrandmanual.com
Tatari 64
10134 Tallinn

Meie 06.03.2025 nr 2-10/6873-1

Tagasiside raskete lastekaitsejuhtumite rollijaotuse
analüüsi raportile

Tagasiside on lisa kommentaaridele, mis on märgitud raportisse.

Töö teostamise aluseks on Sotsiaalkindlustusameti ja Brand Manual OÜ 30.10.2024 sõlmitud leping nr 2-10/30384-1.

Lähteülesandeks oli koostada analüüs, mis sisaldab lahendusi, kuidas peaks Eestis olema korraldatud raskete lastekaitsejuhtumite lahendamine (osapoolte rollid, ülesanded), sh põhjendusi, miks just sellised lahendusvariandid välja pakutakse. Tellija ootus on analüüsi tulemusena saada põhjalikud, läbi mõeldud, rakendatavad ettepanekud, mis põhinevad töövõtja uurimistööil ning töögruppidest saadud sisendil. Oluline on arvestatav detailsuse tase, kuna tellija ootab analüüsist olulist lisandväärtust, mis täiendab (mitte ainult ei korda) olemasolevaid teadmisi.

Analüüsi lähteülesande fookus on selge- KOVde ja SKA rollijaotus, st mõlema osapoolte ülesanded, õigused/kohustused raskete lastekaitsejuhtumite lahendamisel. Praegu keskendub raport paljus üldisele lastekaitse korraldusele. Loomulikult on see kokku üks tervik ja kogu selle terviku arendamisega Eestis ka tegeleme. Tervik koosneb aga erinevatest osadest ja see analüüs keskendub osale, kus on vaja leida lahendused, kuidas selge ja läbi mõeldud rollijaotusega raskete lastekaitsejuhtumite lahendamisel anda oma osa kogu terviku kvaliteedi tõstmisesse. Iga lõigu arendaja hoiab silmas tervikut, aga peab keskenduma oma ülesandele ja andma parima oma tööloigu arendamisse.

Praeguses raportis keskendutakse SKA ja KOVde rollidele suuresti üldise lastekaitse korralduse vaates. Samuti on see enamasti praeguse olukorra kirjeldus (KOV roll igapäevane lastekaitsetöö; SKA roll toetav, koordineeriv), mitte põhjendatud, lahti selgitatud soovitusel, mis ja kuidas peaks olema teisiti, pole toodud seoseid raskete lastekaitsejuhtumite lahendamisega. Mitmed tehtud ettepanekutest ei anna lisaväärtust, kuna need on väga üldsõnalised.

Näiteks ettepanek: „*Eesti lastekaitse süsteem vajab KOVide ja SKA rollide selgemat määratlemist ning selle toetamist kaasaegsete tööriistade ja teenustega.*“

Oleme sellega nõus ja seetõttu pidasimegi vajalikuks põhjaliku, professionaalse analüüsi koostamist, et oleks võimalik konkreetset välja tuua, millised KOV ja SKA rollid peavad olema, mida osapooled selleks vajavad, et oma rolli lastekaitsejuhtumite lahendamisel hästi täita. Selle tõdemine analüüsi tulemusena ilma konkreetsemate, põhjalike, detailsete ettepanekuteta ei ole hankijale oluline lisandväärtus. 6. peatükis on tööriistade alapeatükk, kuid ka see on üldsõnaline.

Näiteks:

„*Juhtumikorralduse tööriistad ja meetodid.*

„*Teaduspõhised sekkumis- ja ennetusmeetmed.*“

Selline ettepanek vajab detailsemat lähenemist, vajalik on tuua täpsemad teemad, valdkonnad jne, millest puudus on, et oleks arusaadav vahe olemasoleva ja puuduva vahel.

Näiteks ettepanek: „*Lastekaitsetöötajate koolituste ja tugisüsteemide tugevdamine on vajalik, et vähendada läbipõlemist ja parandada juhtumite lahendamise kvaliteeti.*“

Vajalik on täpsustada, mis peab tänasest erineva, mida on lisaks vaja.

Näiteks ettepanek: „*Kõik lastekaitsetöötajad peavad tööle asudes läbima samasuguse koolitus- ja sisseelamisprogrammi, mida korraldab SKA.*“

Vajalik on see lahti seletada, seoseid luua, välja tuua millist positiivset mõju see avaldab, millised on rakendamisel raskuskohad, kuidas neid riski maandada, mida sellise muudatuse rakendamiseks on vajalik praeguses korralduses muuta.

Näiteks ettepanek: „*Riiklikul tasandil tuleb panustada rohkem ennetustöösse ja teadlikkuse tõstmisse, et vähendada lastekaitsejuhtumite arvu.*“

Selleks, et selline idee Sotsiaalkindlustusametile ja Sotsiaalministeeriumile välja käia, on vajalik seda ettepanekut avada, välja tuua, millised ennetustöö suunad on fookuses, mida on vaja senisest enam või teisiti teha, millest teadlikkust on vaja tõsta, kelle teadlikkust, kuidas jne.

Kuigi kommenteerisin ka üldist lastekaitset puudutavate ettepanekute sisu, rõhutan siiski veelkord, et kuigi on tervitatav mõelda kogu lastekaitseüsteemi arendamisele (sh mõõdikutele), on käesoleva analüüsi fookus rollijaotusel raskete lastekaitsejuhtumite lahendamisel ja selles tuleb püsida. Raportis on hetkel sellele proportsionaalselt üllatavalt väike osa pühendatud ning puudulik on sisuline analüüs, ettepanekud on liiga üldsõnalised, puudulikult läbi mõeldud (nt ettepanek, et SKA võtaks üle juhtumid, kus järelevalve on tuvastanud puudused KOV lastekaitsetöö töökorralduses, protsessides, juhtumid, kus lastekaitsetöötaja ja pere koostöö ei toimi jne).

Lähteülesandes oli ootus, et raportis tuuakse välja kokkuvõtted kaasatud osapoolte tagasisidest, murekohtadest ja ettepanekutest. Seda raport sisaldab. Töögruppides välja käidud ideid ei saa aga esitada lõplike ettepanekutena, nagu praegu paljuski on tehtud. Töögruppidest tulnud info on sisend edasiseks analüüsiks, mille tulemusena on vaja välja tuua läbi mõeldud, põhjendatud, detailsed, ellu rakendatavad ettepanekud, tuues välja:

millised võimalikud lahendused on leitud;

millised oleksid konkreetse lahenduse puhul KOVi ülesanded, millised SKA ülesanded (seda just raske lastekaitsejuhtumi lahendamisel, mitte üldises lastekaitse korralduses, nagu praegu raportis on. Liiatigi ei erine osapoolte väljatoodud rollid märkimisväärselt tänasest lastekaitse korraldusest.);

milliseid õigusi, kohustusi erinevad osapooled oma rolli täitmiseks vajavad (erinevalt tänasest); erinevate lahenduskäikute, muudatuste plussid ja miinused (või raskuskohad, mis vajavad täiendavat planeerimist, läbi mõtlemist);

seosed, põhjendused, millised muudatused süsteemis, õiguslikes alustes on vajalikud uue rollijaotuse ellu rakendamiseks.

Raporti ptk 3.1 pealkiri on „Raske lastekaitsejuhtumi definitsioon“. Praegusel juhul on püütud joonise abil kirjeldada, mida pidada raskeks lastekaitsejuhtumiks. Vajalik on aga välja tuua ka definitsioon.

Tehisintellekti toel tehtud välisriikide praktikate ülevaade on huvitav lugemine. Olulist lisandväärtust annaks see juhul, kui välispraktikad oleksid seostatud ettepanekutega, soovitud muudatuste kohta rollijaotuses Eesti raskete lastekaitsejuhtumite lahendamisel.

Lõpetuseks juhin tähelepanu, et analüüsi koostamise ajaraam oli järgmine:

1. analüüsi esimese versiooni esitamine tellijale 20.01.2025;
2. analüüsi teise versiooni (täiendatud, arvestades mh tellija ja tuumikgrupi liimete kommentaaridega) esitamine tellijale 10.02.2025;
3. lõpliku analüüsi ehk lõppraporti esitamine tellijale 25.02.2025.

Tellijani jõudis analüüsi raporti esimene versioon 03.03.2025.

Meeldetuletuseks tehnilisest kirjeldusest tellija ootused, mida lõppraport peab sisaldama:

1. Kokkuvõtteid tuumikgrupi aruteludest, murekohtadest, ettepanekutest.
 2. Kokkuvõtet laiemal ringil kohalike omavalitsuste ja erinevate valdkondade esindajate tagasisidest, murekohtadest, ettepanekutest.
 3. Analüüsis on kindlasti välja toodud järgmised teemad, mis puudutavad lastekaitsejuhtumite lahendamist tulevikus:
 - 3.1.1. millistele kriteeriumitele vastavate lastekaitsejuhtumitega tegeleb KOV iseseisvalt;
 - 3.1.2. mida (nt täiendavad teadmised mingis valdkonnas vms) on KOVil täiendavalt vaja, et juhtumikorraldus oleks asjatundlikult ja tulemuslikult läbi viidud;
 - 3.1.3. millistele kriteeriumitele vastab juhtum, mida nimetame raskeks lastekaitsejuhtumiks, mille puhul võib/peab olema kaasatud SKA laste heaolu osakond;
 - 3.1.4. kas on lastekaitsejuhtumeid, mille lahendamisel peab SKA igal juhul kaasatud olema, kui on, siis millistele kriteeriumitele need juhtumid vastavad;
 - 3.1.5. millised on KOVi ja SKA (sh nii laste heaolu osakond kui järelevalve) rollid, ülesanded lastekaitsejuhtumite lahendamisel, kuhu SKA on kaasatud;
 - 3.1.6. millised õigused, kohustused ja vastutus peaks edaspidi raskete lastekaitsejuhtumite lahendamisel olema KOVil, millised SKAl;
 - 3.1.7. mida vajab SKA spetsialist täiendavalt (nt täiendavad teadmised, oskused mingis valdkonnas vms), et täita asjatundlikult oma rolli raskete lastekaitsejuhtumite lahendamisel;
 - 3.1.8. millised tööriistad, teenused on praegu puudu, mis aitaksid kaasa raskete lastekaitsejuhtumite lahendamisele (kui need arutelude käigus teemaks tulevad, eraldi analüüsi selleks pole vaja koostada).
 4. Analüüsis esitatakse erinevad lahendusvariandid selle kohta, millised peaksid edaspidi olema raskete juhtumite lahendamisel KOVi ja SKA rollid, ülesanded, õigused, kohustused, vastutus, juhtumi teekond (protsessikirjeldus).
- Iga lahendusvariandi kirjeldamisel tuuakse välja:
- eelised (võimalusel erinevate osapoolte vaates);
 - mõju abivajavale lapsele ja tema perele;
 - riskikohad, ohutegurid, maandamisvõimalused;
 - milliseid lisateadmisi, -oskusi on osapooltel vaja selle variandi rakendamiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Marika Laanemäe

peaspetsialist (lastekaitse korraldus)

Koostanud:

Anu Jalakas

juhtivspetsialist (lastekaitse arendus)

laste heaolu osakond

Sotsiaalkindlustusamet

Marika Laanemäe
51923634, marika.laanemae@sotsiaalkindlustusamet.ee